

ZO ČSOP Pozemkový spolek Hády

—

Výroční zpráva za rok 2019

Jižní Hády:

Vrch Hády se nachází na východním okraji Brna a spadá již do jižní části Moravského krasu. Vzhledem k poloze, klimatickým a geologickým podmínkám a působení člověka se na jižních svazích Hádu vyvinula a zachovala vzácná společenstva kulturní stepi.

Od začátku 20. století však došlo k postupnému otevření několika lomů a těžební prostor byl definitivně zrušen až v roce 1998. Těžba v jednotlivých částech lokality ovšem ustala již o řadu let dříve a začaly i první rekultivační práce. Lom Džungle byl částečně zavezen, v Růženině lomu se podařilo prosadit unikátní přírodě blízkou rekultivaci a etážový lom byl více méně ponechán přírodní sukcesi.

I přes odtěžení značné části přírodně cenných ploch, zůstávají Hády lokalitou mimořádného přírodovědného významu v nadregionálním měřítku. Neopomenutelný je také význam rekreační.

Většina území Hádu dnes požívá zákonné ochrany. Rozkládá se zde NPR Hádecká planinka, PP Kavky, PP Velká Klajdovka, VKP Odvaly a EVL Růženin lom.

Naše organizace:

Pozemkový spolek Hády vznikl na podzim roku 2000 jako základní organizace Českého svazu ochránců přírody. Vznikl tak samostatný subjekt umožňující o vzácné území efektivně programově pečovat. Dlouhodobým cílem Pozemkového spolku Hády je zajistit optimální využívání lokality Hády tak, aby byla zachována a dále rozvíjena její jedinečná přírodní hodnota, ale zároveň umožněno šetrné rekreační využití části území, a to zejména k ekovychovným aktivitám.

Pozemkový spolek Hády je dnes vlastníkem lomu Džungle a větší části pozemků v etážovém lomu. V dlouhodobém pronájmu na dobu neurčitou má pozemky v PP Kavky, EVL Růženin lom a plochy v PP Velká Klajdovka a přilehlém okolí. Celkem má PSH ve správě více než 50 ha území.

Přehled činností ZO ČSOP PSH v roce 2019:

Management spravovaných území

Pro zachování a podporu jedinečných přírodních hodnot Hádu je nezbytný soustavný management. Nejcennější jsou na Hádech stepní a lesostepní biotopy s výskytem mnoha ohrožených druhů rostlin a živočichů. Zejména tyto biotopy jsou neustále ohroženy zarůstáním ostatní vegetací a křovinami. Jednotlivé plochy s cennou lesostepní vegetací byly proto postupně ručně sečeny pomocí křovinořezu. Přitom bylo postupováno tak, aby byl zachován prostor pro vývoj bezobratlých živočichů. Posečená rostlinná hmota byla z území odstraněna. V maximální možné míře byla nasušena na seno využitelné pro krmení zvířat v Lamacentru Hády, zbytek byl spálen nebo zkompostován. Součástí péče o ohrožené druhy stepí a lesostepí byla i redukce přehuštěných dřevin a likvidace nežádoucích náletových dřevin a invazních druhů.

PSH má ve správě přes 50 ha pozemků, kde je průběžně monitorován vývoj vegetace, zejména výskyt a početnost vzácných druhů rostlin. Získávané informace jsou využívány při vyhodnocování dosavadního managementu a plánování další péče. Na spravovaných plochách byly v průběhu roku 2019 prováděny v různém rozsahu údržbové práce pro podporu zdejších vzácných druhů rostlin a živočichů. Nejintenzivnější péče přitom byla samozřejmě tradičně věnována zvláště chráněným územím – PP Kavky, PP Velká Klajdovka a EVL Růženin lom. Na dně lomu Džungle byla vegetace udržována řízenou pastvou.

Novým a do budoucna předpokládáme velmi pozitivním počinem z hlediska biodiverzity bylo na podzim 2019 vytvoření soustavy tří mělkých tůňek v jihozápadním cípu PP Kavky. Vznikly úpravou terénu v místě mokřiny s prosakující podzemní vodou. Tůňky byly navrženy s ohledem pro vývoj obojživelníků a na vodu vázaných bezobratlých.

V celém prostoru oblasti ve správě PSH byly také v průběhu roku uklíženy odpady a odstraňována ohniska černých skládek. Kontrolována a opravována byla také návštěvnická infrastruktura území sloužící k informovanosti veřejnosti a k ochraně cenných ploch. Práce na Hádech byly podpořeny také v rámci několika projektů – viz dále.

Působení na veřejnost, ekovychova

Hlavním prostorem pro komunikaci naší organizace s veřejností je od roku 2011 Lamacentrum Hády – ekocentrum vybudované v lomu Džungle. Lamacentrum vzniklo jako místo propojení lidí, přírody, zážitku a poznání. V unikátním prostoru dnes funguje zázemí pro návštěvníky Hádu oživené o zajímavá zvířata (lamy alpaky, ovce, kozy, králíci, včely), která výborně slouží také při zážitkově-vzdělávacích programech pro děti, mládež i dospělé. V roce 2019 jsme pokračovali v realizaci programů pro organizované dětské skupiny a návštěvníkům z řad veřejnosti jsme se věnovali během pravidelných otevíracích hodin.

Pro veřejnost bylo od dubna do října otevřeno po celý víkend od 10 do 18 hod. (v létě navíc ještě ve středu odpoledne), mimo tuto hlavní sezónu pak v neděli odpoledne. V otevíracích hodinách se jednotlivým skupinám návštěvníků věnuje lektor, který jim představí nejen chovaná zvířata, ale také historii a význam okolní přírody. Ekovýchovné a osvětové působení na široké spektrum veřejnosti zachováváme jako náš hlavní cíl a funkci Lamacentra. V roce 2019 jsme mohli díky podpoře MŽP během návštěvních dnů navíc připravit stanoviště, kde mohli rodiny s dětmi plnit hravé edukační aktivity na určitá témata. Pokračovali jsme ale také v pořádání víkendových tematických akcí zaměřených na rodiny s dětmi. V dubnu jsme začali Vlnobraním, tedy komentovanou ukázkou stříhání oveček s doprovodným programem. V květnu nemohly chybět tradiční exkurze za krásami rozkvetlých jižních Hádů, zejména PP Kavky. Rozhodli jsme se tentokrát exkurze naplánovat v různých časech pro amatérské botaniky a pro rodiny s dětmi. V červnu proběhla také již tradiční akce pro širokou veřejnost Setkání se včelami a v září jsme uspořádali geologické exkurze vedoucí především skrz hádecký etážový lom. V říjnu byla novinkou akce Krmítkování. Součástí programu bylo stloukání ptačích krmítek a mnoho aktivit jak (ne)pomáhat zvířatům. V tento den jsme zaznamenali rekordní účast a zájem lidí o téma předčil naše očekávání. V roce 2019 se v areálu Lamacentra objevily další nové edukační prvky – vyřezávaný klát (starobylý špalkový úl) a započali práce na budování jezírka s mokřadním biotopem. V Lamacentru Hády jsou návštěvníkům také volně k dispozici různé tiskové materiály, letáčky a brožury týkající se zdejší lokality a ochrany přírody.

Výukové programy pro děti a mládež, případně další objednané skupiny, byly realizovány ve všední dny. Vybírat bylo v roce 2019 možné z nabídky výukových programů zaměřených např. na opylovače, ptáky, zpracování přírodních vláken aj. Všechny programy se odehrávají ve venkovním přírodním prostředí, z toho většina v areálu Lamacentra Hády. Část programů se odehrává také v přírodě v okolí Lamacentra. Kromě programů pro běžné děti jsme zrealizovali také 36 specifických programů pro osoby (převážně děti a mládež) s poruchou autistického spektra či s jiným zdravotním znevýhodněním. Významnou pomocí ve zkvalitnění našeho zázemí pro realizaci programů s dětmi bylo v roce 2019 pořízení obytného kontejneru zařízeného jako sklad potřebných pomůcek. Na jaře 2019 jsme také pokračovali ve vedení originálního zážitkově-vzdělávacího programu pro dospělé „Jóga s kůzlaty“. Dvouhodinový program byl navržen se zaměřením na senzitivitu, na vnímavost k prostředí a k přírodě a dále byl spojen s bližším poznáním území Hádů a činnosti PSH.

Návštěvnost Lamacentra Hády a realizované programy za rok 2019:

Mateřské školy: 24 programů, 786 dětí

Základní školy: 33 programů, 733 dětí

Kroužky, CVC, tábory apod.: 24 programů, 421 dětí

Osoby s handicapem (PAS či jiné): 36 programů, 194 osob

Dospělé osoby: 13 programů, 152 osob

Návštěvníci v otevírací době: 17489 osob

Získané granty a dotace na projekty v roce 2019:

- MŽP – Program na podporu projektů NNO: *O přírodě v přírodě se zdravotně znevýhodněnými*
- MŽP – Program na podporu projektů NNO: *Vzdělávání dospělých formou mezigeneračního vzdělávání a rodinné spolupráce*
- MŽP – SFŽP: *Ekologické výukové programy na Hádech*

- MŽP – PPK 2019: *Podpora stepních stanovišť při úpatí Háďů*
- Jihomoravský kraj: *Jezírko s mokřadní zónou pro EVVO*
- Jihomoravský kraj: *Opatření ke zlepšení přírodního a krajinného prostředí na území přírodní památky Kavky a v jejím ochranném pásmu a přírodní památky Velká Klajdovka*
- Statutární město Brno (OSP MMB): *O přírodě v přírodě se zdravotně znevýhodněnými*
- Statutární město Brno (OŠMT MMB): *Sklad na pomůcky, materiál a vybavení*
- Statutární město Brno (OŽP MMB): *Renovace informačních prvků a návštěvnické infrastruktury v lokalitě Hády*
- Statutární město Brno (OŽP MMB): *Podpora suchomilné vegetace Háďů 2019*
- Statutární město Brno (OŽP MMB): *Kláty jako součást ekovýchovných programů o opylovačích*
- Statutární město Brno (OŽP MMB): *Opatření ke zlepšení přírodního a krajinného prostředí na území registrovaného významného krajinného prvku Růženin lom 1 (Džungle)*
- Statutární město Brno (OŽP MMB): *Opatření ke zlepšení přírodního a krajinného prostředí na území registrovaného významného krajinného prvku Pod Hády*
- Městská část Brno-Líšeň: *Úklid na Hádech*
- ČSOP ve spolupráci s MŽP a LČR – Podpora vzniku a rozvoje pozemkových spolků: *Podpora činnosti ZO ČSOP PSH*
- ČSOP ve spolupráci s MŽP a LČR – Ochrana biodiverzity: *Exkurze na Hádech a „Setkání s přírodou“*
- ČSOP ve spolupráci s MŽP a LČR – Ochrana biodiverzity: *Jezírko pro podporu biodiverzity na Hádech*
- ČSOP ve spolupráci s MŽP a LČR – Ochrana biodiverzity: *Podpora stepních společenstev*

Činnost naší organizace dále podpořili svou prací dobrovolníci a drobnějším finančním či hmotným darem několik jednotlivců či firem. Za větší finanční dar využitý na pomůcky a zázemí pro vzdělávací aktivity dětí a mládeže děkujeme firmě Českomoravský cement a.s.

Celkový přehled financování a hospodářský výsledek organizace je uveden na konci výroční zprávy.

Poděkování:

Děkujeme všem, kteří s námi v roce 2019 nějakým způsobem spolupracovali a jakkoliv podpořili naši činnost.

Vedle institucí a společností, které podpořily některé z našich projektů, děkujeme především drobným dárcům a všem našim dobrovolníkům. Mezi nimi musíme tradičně vyzdvihnout skupinu hráčů geocachingu, kteří k nám ve značném počtu zavítají každé jaro. Velký dík pak opět patří MVDr. Táně Husákové a MVDr. Ondřeji Krajíčkovi za ochotnou pomoc a cenné rady při péči o chovaná zvířata.

Finanční rozvaha (v tis. Kč):

Aktiva		Pasiva	
Stálá aktiva	6009	<i>Vlastní zdroje krytí stálých a oběžných aktiv</i>	8 355
		jmění	7817
pozemky	5705	hospodářský výsledek	116
samostatné movité věci a soubory movitých věcí	1640	nerozdělený zisk ztráta	432
Nedokončený dlouh majetek	53	Cizí zdroje	710
oprávky k dlouhodobému hmotnému majetku	-1388		
		dodavatelé	120
		ost závazky- zaměstnanci	81
Oběžná aktiva	3 056		
zvířata	317	závazky k institucím sociálního zabezpečení a	37
zásoby	6	daň z příjmů	0
pohledávky	32	ostatní přímé daně	10
nároky na dotace a ost zu	0	daň z přidané hodnoty	94
dohadné účty aktivní	175	ostatní daně a poplatky	0
pokladna	27		
bankovní účty	2 486		
náklady příštích období	13	dohadné účty pasivní	0
		Výnosy příštích období	368
Úhrn aktiv	9 065	Úhrn pasiv	9 065

Hospodářský výsledek (v tis. Kč):

Výnosy		Náklady	
Příjmy z vlastní činnosti	1609	Spotřeba mater a prod zboží	407
		Opravy	54
Dotace	1014	Cestovné	2
z toho:		Náklady na reprezentaci	4
Státní rozpočet MŽP, SFŽP,	523	Ostatní služby	428
Statutární město Brno	254	Změna stavu zásob vlastní činnosti - zvířata	-30
Jihomoravský kraj	237	Mzdové náklady - zaměstnanci, dohody	1406
		Pojištění	301
Ostatní výnosy	15	Ostatní sociální náklady	4
Tržby z prodej dlouh majetku	72	Silniční daň	5
Přijaté členské příspěvky	3	Dary	1
		Ostatní	28
Dary	162	Prod dlouhodob majetek	73
		Odpisy „prod majet	60
		Poskytnuté příspěvky	16
Výnosy celkem	2875	Náklady celkem	2759
Hospodářský výsledek před zdaněním			116
Hospodářský výsledek po zdanění			116